

IV ВСЕУКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ ЧИТАННЯ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ «СВОЮ УКРАЇНУ ЛЮБІТЬ!»

20 червня 2024 р. у м. Києві, у приміщенні Науково-дослідного інституту українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка (далі – НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка), вул. Ісаакяна, 18, відбулися IV Всеукраїнські наукові читання з міжнародною участю «Свою Україну любіть!». Було передбачено дві форми проведення: очна та заочна (дистанційно учасники приєднувалися до відеоконференції у Google Meet). Науковці, освітяни, студенти та представники громадськості проаналізували низку актуальних проблем, які постали перед українським суспільством під час повномасштабної російсько-української війни, зокрема й актуалізацію українознавства для консолідації української політичної (громадянської) нації задля перемоги над рашистами.

Під час проведення наукового заходу учасники обговорили такі важливі проблеми: місце і роль українознавства у розбудові Української держави та української нації під час російсько-української війни; внесок П. Кононенка у творення інтегративного українознавства й важливої українознавчої інституції – Науково-дослідного інституту українознавства; збереження та популяризація подвигів учасників російсько-української війни засобами українознавства; етнокультурний розвиток українського суспільства в ХХ–ХХІ ст.; геополітична суб'єктність України в умовах глобальних викликів; формування нової української політичної нації: екзистенційні виклики війни, глобальна проукраїнська

консолідація, інтенсифікація євроінтеграційних процесів; українознавство в системі національно-патріотичного виховання учнівської молоді в процесі збереження та відтворення ідентичності української нації в Україні та за кордоном; особливості сучасної державної мовної політики в східних і деокупованих регіонах України; роль НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка у консолідації українців і світового українства для перемоги над рашистами; українознавство у впровадженні національно-патріотичного виховання в освітній та гуманітарний простір України в умовах війни; проблема створення верифікованої концепції походження українського народу, збереження культурної спадщини України в умовах російсько-української війни та у повоєнний період.

Задля успішного проведення наукового форуму був сформований організаційний комітет. Його очолив доктор філософських наук, професор, директор НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка Р. О. Додонов. Заступниками голови оргкомітету стали: доктор історичних наук, заступник директора НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка Н. О. Гаврилюк; кандидат історичних наук, завідувачка відділу етнології та історії України НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка І. Й. Краснодемська; кандидат історичних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник відділу етнології та історії України НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка Ю. С. Фігурний.

До оргкомітету увійшли: провідний фахівець відділу культурології та культурної спадщини НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка Г. О. Богданович; доктор філологічних наук, професор, старший науковий співробітник відділу української філології та освітніх технологій НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка М. С. Васьків; кандидат історичних наук, завідувачка відділу української філології та освітніх технологій НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка О. О. Газізова; доктор історичних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник відділу філософії та геополітики НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка С. Р. Кагамлик; доктор філософських наук, професор, провідний науковий співробітник відділу філософії та геополітики НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка В. С. Крисаченко; кандидат соціологічних наук, завідувачка відділу філософії та геополітики НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка К. В. Настояща; кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу етнології та історії України НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка О. В. Шакурова; доктор філософських наук, професор, завідувач відділу культурології та культурної спадщини НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка В. Ф. Ятченко. Організаційний секретар оргкомітету – молодший науковий співробітник відділу української філології та освітніх технологій НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка Ю. В. Шинкарик.

Варто відзначити, що проведення IV Всеукраїнських наукових читань з міжнародною участю «Свою Україну любіть!» та їх результати здійснені у

контексті виконання фундаментальних та прикладних науково-дослідних робіт (далі – НДР), які виконуються науковими співробітниками НДІ українознавства у 2024 р.: 1. «Етногенез українського народу у світлі сучасних наукових даних та методологічних підходів» (керівник фундаментальної НДР (2022–2024) – В. Ф. Ятченко); 2. «Геополітична суб'єктність України в умовах глобальних викликів» (керівник фундаментальної НДР (2022–2024) – К. В. Настояща); 3. «Формування нової української політичної нації: екзистенційні виклики війни, глобальна проукраїнська консолідація, інтенсифікація євроінтеграційних процесів» (керівник прикладної НДР (2023–2024) – В. С. Крисаченко); 4. «Українознавство в системі національно-патріотичного виховання учнівської молоді в процесі збереження та відтворення ідентичності української нації в Україні та за кордоном» (керівник прикладної НДР (2023–2024) – О. О. Газізова); 5. «Українознавство у впровадженні національно-патріотичного виховання в освітній та гуманітарний простір України в умовах війни» (керівник прикладної НДР (2023–2024) – О. В. Шакурова); 6. «Особливості сучасної державної мовної політики в східних і деокупованих регіонах України» (керівник прикладної НДР (2023–2024) – М. С. Васьків).

Попри всі труднощі, пов'язані прямо й опосередковано з повномасштабною російсько-українською війною, у четвер, 20.06.2024 р., з дотриманням усіх рекомендацій МОН України науковий форум розпочав свою роботу. З 10.30 до 11.00 здійснено реєстрацію учасників заходу. Об 11.00 відбулося його відкриття, а завершив він свою успішну роботу о 15.30.

У вступному слові доктор

філософських наук, професор, директор НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка Р. О. Додонов відзначив, що щорічне проведення читань стало гарною традицією Інституту, проте, на превеликий жаль, на початку цього року помер його засновник і творець модерного українознавства Петро Кононенко. Роман Олександрович попросив присутніх хвилиною мовчання вшанувати пам'ять Петра Петровича й усіх загиблих на війні українських героїв.

У своїй доповіді «Концепція концентрів українознавства П. П. Кононенка» Р. О. Додонов, зокрема, наголосив, що період директорства Петра Петровича – це найкраща золота доба розвитку сучасного українознавства й Інституту як потужної наукової та освітньої установи.

Всебічно проаналізувавши концепційну сутність концентрів українознавства П. П. Кононенка, виступаючий завершив доповідь словами: «Розумні люди оцінюють ідеї, нерозумні – людей. Концентри українознавства – це надзвичайно цікавий концепт Петра Кононенка, їх треба популяризувати, поширювати й системно розвивати як у теоретичній площині, так і у практичній науковій діяльності».

Після завершення доповіді Р. О. Додонова відбулося її обговорення. Так, кандидат філософських наук, старший науковий співробітник відділу філософії та геополітики НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка Н. В. Турпак зазначила, що наступники П. П. Кононенка на директорській посаді всіяко намагалися розкритикувати концепцію концентрів, тому вона запитала у доповідача: «Чи доречною була ця критика?».

Відповідаючи на запитання, Роман Олександрович наголосив, що, на його

думку, концепція концентрів потребує більш якісно обґрунтованої теоретичної бази й суттєвого посилення методологічних критеріїв, проте до цього часу ніхто кращого поки не запропонував. «Всі, хто приходили на місце Петра Кононенка, намагалися привносити своє бачення діяльності Інституту, – відзначив Роман Додонов, – проте треба любити Україну в собі, а не себе в Україні».

Молодший науковий співробітник відділу етнології та історії України НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка М. Б. Висотін, зокрема, відзначив, що у концепційну сутність концентрів українознавства П. П. Кононенко закладав ідею знаходження власного об'єкта й предмета дослідження, щоби не дублювати інші вузькоспеціалізовані галузеві науки.

У свою чергу молодший науковий співробітник відділу культурології та культурної спадщини НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка О. А. Чирков акцентував увагу присутніх на тому, що такі концептуальні питання треба системно розглядати на інститутському методологічному семінарі.

Народна артистка України, професор кафедри «Мистецтво співу» Академії мистецтв імені Павла Чубинського В. П. Коротя-Ковальська виголосила доповідь «Пісенний світ українознавства», у якій значну увагу приділила непересічній особистості Петра Петровича: «Пам'ятаю, як у перші роки розбудови незалежної України я, професійна співачка хору імені Григорія Верьовки, прийшла до Петра Кононенка, свого вчителя і наставника з часів мого студентства у Київському державному університеті імені Тараса Шевченка, за порадою, а залишилася працювати в Інституті.

З 1994 по 2013 рік я пройшла шлях від молодшого наукового співробітника до завідувача відділу культури. Тільки сердечна підтримка Петра Петровича, добра порада допомогли мені опанувати професію науковця, знайти себе у царині дослідження української пісні та українського фольклору. Життєвим кредо Петра Кононенка завжди було: українознавство – це українолюбство! Відомі українські мисткині Галина Яблонська, Ніна Матвієнко, Марія Миколайчук, Неоніла Крюкова неодноразово ставали свідками величі душі й сили добрих справ Петра Кононенка».

Кандидат історичних наук, завідувачка відділу української філології та освітніх технологій НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка О. О. Газізова у доповіді «Україноціннісні засади формування національної ідентичності учнівської молоді в українознавчій концепції Петра Кононенка (на прикладі реалізації проекту «Міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8–11 класів закладів загальної середньої освіти»)», зокрема, наголосила, що Петро Петрович умів об'єднувати однодумців навколо себе для досягнення поставлених завдань, вчителі згадували щирість його душі й уміння знаходити до кожного особливий підхід. Одним із важливих державницьких проєктів, успішно здійсненим Петром Кононенком разом з командою науковців, став Міжнародний конкурс з українознавства для учнів 8–11 класів закладів загальної середньої освіти, започаткований ще у 2002 році як Всеукраїнський, а з 2007 року він набув статусу Міжнародного. До речі, відзначила доповідачка, Мала академія наук зі своїми конкурсами була створена пізніше, а саме у 2004 р. Діяльність Петра

Кононенка завжди відзначалася системним і комплексним підходом, оскільки він розумів важливість національно-патріотичного виховання учнівської молоді в процесі збереження та відтворення ідентичності української нації в Україні й за кордоном, формування у підростаючого покоління державницького світогляду. Завершуючи свій виступ, вона зауважила, що у 2013 р. Петро Петрович писав про антиукраїнську сутність «руського мира» щодо України й українців, зрештою, він виявився правий, адже російсько-українська війна, яка розпочалася у 2014 р. й триває наразі, є величезним випробуванням для громадян Української держави.

Кандидат історичних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник відділу етнології та історії України НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка Ю. С. Фігурний виголосив доповідь «Внесок Петра Кононенка у творення інтегративного українознавства й важливої українознавчої інституції – НДІУ», у якій, зокрема, відзначив: «У першому десятилітті ХХІ ст. Науководослідний інститут українознавства під керівництвом Петра Петровича Кононенка успішно розвивався, збільшуючи свій кадровий та інтелектуальний потенціал. Це ж повною мірою стосується й українознавства як інтегративної науки про Україну й українців у світовому часопросторі. У цей час Петром Кононенком та його однодумцями були оприлюднені десятки вагомих індивідуальних і колективних монографій, посібників, підручників, збірників тощо, сотні наукових, науково-публіцистичних і науково-популярних публікацій, виступів на поважних наукових форумах. Під орудою Петра Петровича побачили

світ багато чисел журналу «Українознавство» та томів «Збірника наукових праць НДІУ». Також було проведено 10 міжнародних науково-практичних конференцій, зокрема, 4 міжнародних конгреси «Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі», «Українська освіта у світовому просторі», які посприяли активному впровадженню українознавства в гуманітарний простір Української держави».

Також доповідач акцентував увагу присутніх на людських чеснотах й організаторських здібностях Петра Кононенка: «Коли я вступав восени 1993 року до аспірантури Інституту українознавства Київського університету імені Тараса Шевченка, мене проінформували, що перед поданням документів маю обов'язково пройти співбесіду з Петром Петровичем. Зрештою, така майже годинна розмова відбулася, і я був щиро вражений увагою сивочолого директора та його умінням приязного спілкування. Для Петра Кононенка кожен аспірант був особистістю, з якої треба було сформулювати вченого-українознавця, саме тому всі роки навчання він активно переймався становленням майбутнього покоління українських дослідників. Петро Петрович започаткував правило: на засідання вченої ради запрошували аспірантів, де вони мали можливість слухати виступи досвідчених вчених і набиратися потрібного їм досвіду. Врешті-решт, саме випускники аспірантури Інституту й стали основою його наукового колективу. Насамкінець я хочу згадати слова командуючого Українською Повстанською Армією Романа Шухевича, які він виголосив серед своїх побратимів десь у кінці сорокових років минулого століття, що ніхто з них не доживе до відновлення

Української держави, але їх збройний чин не даремний, оскільки їхні звитяга й мужність надихатимуть наступні покоління на боротьбу, й Україна все-таки здобуде омріяну перемогу та державність. Петро Кононенко став одним із тих сотень тисяч українців, які своєю активною діяльністю будили Україну й українців, допомагали їм згадати своє минуле та повернути рідну мову, історію, літературу, культуру, самобутність, традиції і звичаї. Ми, вчені-українознавці, маємо в цих надскладних умовах російсько-української війни не лише зберегти Науково-дослідний інститут українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, а й успішно його розвивати, оскільки він є важливою науковою й освітньою інституцією, головним завданням якої є розвиток системних українознавчих знань про Україну, українців і світове українство у просторі й часі, їх комплексне поширення в гуманітарному просторі Української держави та поза її межами».

Кандидат історичних наук, завідувачка відділу етнології та історії України НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка І. Й. Краснодемська оприлюднила доповідь «Національно-виховна діяльність українознавчих шкіл в Іспанії в період повномасштабної російсько-української війни», у якій, зокрема, відзначила вагому роль Петра Петровича у формуванні теоретико-методологічних підвалин сучасного українознавства, оскільки всі основні засадничі українознавчі праці були підготовлені й оприлюднені саме за часів його директорства. Також вона наголосила, що міжнародні науково-практичні конференції та конгреси, на яких були присутні чиновники Міністерства освіти і науки України,

представники органів державної влади й громадянського суспільства, посіли важливе місце в актуалізації засадничих теоретико-методологічних, освітніх, наукових, мовних проблем.

Завершуючи свій виступ, Ірина Йосипівна зазначила: «Особистості відіграють дуже велику роль у суспільстві, освіті, науці й культурі. Петро Петрович став таким успішним лідером, який створив і згуртував колектив однодумців, започаткував Інститут та розвинув інтегративне українознавство. Нам треба використовувати його напрацювання для подальшого успішного розвитку Науково-дослідного інституту українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка».

Кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу культурології та культурної спадщини НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка Л. В. Сорочук оприлюднила доповідь «Символічні рефлексії на російсько-українську війну в сучасній пісенній творчості». Зробивши фаховий аналіз осмислення російсько-українського збройного протистояння в українських піснях, вона наголосила на важливості саме українознавчого осягнення цього питання. Також доповідачка пригадала початок свого долучення до великої українознавчої родини: «Я вперше познайомилася з Петром Кононенком у 1997 році, коли працювала вчителькою у звичайній київській школі Дарницького району. На той час у школах розпочалося широке впровадження народознавства, а Петро Петрович агітував за українознавство. З цією метою під керівництвом Тамари Усатенко був започаткований проект «Школа-родина». Я разом із багатьма іншими вчителями

стали слухачами курсів з українознавства, прослухали низку лекцій, по закінченні яких отримали документи про підвищення кваліфікації. Зрештою, українознавство стало моєю долею, оскільки спочатку я вступила до аспірантури Інституту українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, де моїм науковим керівником була Тамара Пилипівна Усатенко, а згодом обрала українознавство своєю професією. Маю надію, що в цих надскладних умовах вчені-українознавці своєю працею допоможуть консолідувати українську націю та посприяють перемозі над ворогом».

Молодший науковий співробітник відділу культурології та культурної спадщини НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка О. А. Чирков у доповіді «Формування, трансформація чи розвиток: модерна українська нація європейського типу у геноцидній війні та євроінтеграції», аналізуючи процеси українського націєтворення, акцентував увагу учасників наукового форуму на важливості українознавства у державотворчих і націєтворчих процесах: «Вперше про українознавство, а також про важливість створення Інституту українознавства для широкого впровадження цієї інтегративної науки у гуманітарну сферу Української держави я почув у кінці 80-х років минулого століття. Якби були реалізовані всі задуми Петра Кононенка та інших проукраїнських діячів, то Україна зараз була б зовсім іншою, сильнішою й згуртованішою, не стимулювала б своєю слабкістю російських можновладців до агресивних дій. Під час геноцидної війни є нагальна потреба у посиленні українознавства. Загалом концентри дуже вдало підходять до

українознавства як навчальної дисципліни, оскільки дають можливість розкрити об'єкт дослідження – Україну – у повному обсязі, системно й комплексно. На жаль, у школах українознавство як інваріативна (обов'язкова) навчальна дисципліна відсутнє, тому нам треба докласти всіх зусиль для повернення його в освітній процес нової української школи».

Кандидат філософських наук, старший науковий співробітник відділу філософії та геополітики НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка Н. В. Турпак оприлюднила доповідь «Специфічні особливості вирішення проблеми цінностей в творчому доробку вчених НДІУ». Осмислюючи наукові напрацювання та їх ціннісно-якісне наповнення, вона відзначила важливу роль Петра Петровича у формуванні Науково-дослідного інституту українознавства як інституції та його наукового колективу, а також у творенні сучасного інтегративного українознавства: «Петро Кононенко розумів важливість осмисленого комплектування науковими кадрами Інституту. Так, однією з важливих характерних рис його унікальної особистості була енциклопедичність, він міг вести розмову на будь-які теми, допомагаючи колегам осягати широкий спектр проблем українознавчих цінностей».

Доктор філологічних наук, професор, старший науковий співробітник відділу української філології та освітніх технологій НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка М. С. Васьків у доповіді «Освіта й мас-медіа як ключові важелі утвердження української мови на східних і деокупованих теренах України, коренізації місцевих мешканців» відзначив, що коріння багатьох проблем,

які актуалізували значне посилення російського впливу, передусім на східні й південні регіони України, це насамперед непродумана державна політика й недостатня українізація цих територій. Зрештою, всі ці системні помилки й призвели до російсько-української війни. Щоби повернути українську мову на східні й деокуповані терени України, на думку Миколи Васьківа, треба активно задіяти два основних важелі: освіту й засоби масової інформації, оскільки вони є вагомими чинниками у формуванні громадської думки: «Рашисти це дуже добре розуміють, тому дії російської влади на тимчасово окупованих територіях спрямовані на переведення всіх шкіл без винятку на російську мову навчання, забезпечення всіх учнів виключно російськомовними підручниками. Така ж політика проводиться із засобами масової інформації, які є також тотально російськомовними. Українській владі треба переймати «передовий» досвід рашистів на східних і деокупованих теренах України та розпочати послідовну й системну українізацію освіти, засобів масової комунікації без жодних винятків. Але наразі ситуація зовсім інша. Українська влада фінансує російськомовні телевізійні канали ДОМ і FREEDOM, хибно вважаючи, що тільки так вона може впливати на українських громадян, які мешкають на тимчасово окупованих територіях, хоча наповнення цих телеканалів є переважно розважальним. Цим самим високопосадовці підтримують російську мову й зневажають українську. Така політика не є державницькою й потребує суттєвого реформування».

Варто відзначити, що організаційний секретар оргкомітету, молодший науковий співробітник відділу української

філології та освітніх технологій НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка Ю. В. Шинкарик, організувала дистанційну участь у науковому форумі із використанням сервісу для проведення онлайн-конференцій Google Meet. Приєднатися до відеозустрічі можна було за таким посиланням: <https://meet.google.com/bmu-bhce-sdm>.

Цією можливістю скористався головний консультант Апарату Верховної Ради України К. К. Грабчак, який виступив із доповіддю «Етнічна серцевина у формуванні української політичної нації», у якій акцентував увагу учасників наукового форуму на важливості етнічної компоненти для творення й функціонування української політичної нації, що набула великого значення під час повномасштабної російсько-української війни.

Також до участі у читаннях дистанційно приєдналася кандидат наук із державного управління, методист лабораторії педагогічного досвіду та етнопедagogіки Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти Л. Л. Максим'як.

Доктор філософських наук, професор, завідувач відділу культурології та культурної спадщини НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка В. Ф. Ятченко оприлюднив доповідь «Місце соціальної травми у трансформації цінностей українського соціуму в період російсько-української війни», у якій, зокрема, зазначив, що після 24 лютого 2022 року всі українці переживають соціальну травму й залишаються травмованими після завершення російсько-української війни. На його думку, гібридність російсько-української війни передусім проявляється у тісному поєднанні військових методів ведення війни

з ментально-психологічними й інформаційними, також дуже травмує українських громадян цілковита втрата життєвої безпеки під час ведення бойових дій та криза ідентичності, коли етнічних росіян, які мешкали у Чернігівській, Сумській, Харківській, Луганській, Донецькій, Одеській та інших областях України, почали активно обстрілювати, бомбардувати й безжалісно знищувати терористичні війська так званої «братньої та рідної російської держави», тому питання «а нас-то за що?» надзвичайно травмує не лише психіку, а й саму особистість громадянина.

Володимир Феодосійович розповів, що одного разу мав розмову із чоловіком зі статусом ВПО (внутрішньо переміщеною особою), який переповів виховну бесіду зі своїм священиком: «Ви всі запитуйте мене, чому розпочалася війна? А я вам відповідаю, що ми дуже грішні, Бог втомився від цих гріхів і покарав нас за це війною». В одному з номерів тижневика «Слово Просвіти» було оприлюднено уривки зі щоденника дівчини-біженки з Донбасу, яка, покинувши рідну домівку, сподівалася знайти порозуміння й прихисток, а отримала у відповідь такі слова: «Ви хотіли війни? Ви її отримали!», тому, підсумував виступаючий, ми всі дуже довго будемо жити з такою страшною соціальною травмою.

По закінченні виступу Володимира Ятченка аспірант кафедри філософії та релігієзнавства Київського столичного університету імені Бориса Грінченка Кирило Дзігора запитав: «Як можна вирахувати рівень соціальної травми в українському суспільстві?». Доповідач відповів, що це можна зробити, зокрема, проводячи соціальні дослідження та здійснюючи науковий аналіз, які тією чи

іншою мірою допоможуть оцінити ступінь травмування соціуму.

Доктор філософських наук, професор, провідний науковий співробітник НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка В. С. Крисаченко у доповіді «Екзистенційні рашистські виклики для України та всього світу: український спротив та міжнародна солідарність», зокрема, відзначив: «IV Всеукраїнські наукові читання з міжнародною участю «Свою Україну любіть!», на відміну від попередніх, проходять уже без Петра Петровича, який помер на початку 2024 року, триває російсько-українська війна, незважаючи на це, українознавство має розвиватися. Доля звела мене з Петром Кононенком у 1989 році, коли утворювалася Міжнародна асоціація українознавства. 90-ті роки ХХ століття були так званою «золотою добою» для українознавства, адже у вищих навчальних закладах відкривалися кафедри, українознавство як навчальна дисципліна широко впроваджувалося в освітній процес українських шкіл. А потім розпочався регрес: викладання українознавства як навчальної дисципліни почали обмежувати й скорочувати, системно позбавляли його ресурсного потенціалу. Наслідки не забарилися – українознавство опинилося на маргінесах гуманітарної сфери України. Попри всі негаразди українознавство продовжує зберігати свій великий потенціал для України й українців, оскільки комплексно поєднує в собі практичний, теоретичний і світоглядний виміри. Для нас, вчених-українознавців, важливо, які смисли ми вкладаємо у свою діяльність. Наразі є українознавство, є українонезнавство та україноневизнавство. І саме зараз, коли я виголошую доповідь, голосно звучить

сигнал повітряної тривоги, що є прикладом конкретного україноневізнавства з боку рашистів. У Радянському Союзі існував науковий атеїзм – богоневізнавство, але Бог попри все продовжував існувати. Головними завданнями вчених-українознавців є: по-перше, розширити українознавство, по-друге, суттєво зменшити українонезнавство й у підсумку українознавство має стати одним із головних чинників консолідації українського суспільства, посилення української політичної нації, пришвидшення євроінтеграційних і євроатлантичних процесів та знищення «русского мира» в Україні».

Доктор політичних наук, професор, старший науковий співробітник відділу філософії та геополітики НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка Л. В. Чупрій виголосив доповідь «Виклики, які постали перед Україною й українцями в умовах повномасштабної російсько-української війни», у якій, зокрема, наголосив: «У тяжких умовах російсько-української війни Україна втратила вже понад 15 тисяч культурних пам'яток, і ця статистика, на жаль, продовжує лише зростати. Творчий науковий колектив у складі Катерини Настоящої, Рени Марутян і Леоніда Чупрія за підтримки Українського культурного фонду провів комплексне соціологічне дослідження на тему «Культурні практики населення України під час війни», у ході якого було здійснено аналіз кількісних та якісних характеристик культурних практик населення України під час війни, пророблено порівняльний аналіз культурних практик у мирний і воєнний час, зіставлено запити на культурний контент регіонів, по-різному уражених війною. Цей комплексний аналіз виявлених

проблем дав можливість ученим сформулювати пропозиції й рекомендації щодо поліпшення ситуації, активізації розвитку культурної сфери й діяльності національних культурних закладів. Також одним із важливих напрямків діяльності вчених-гуманітаріїв і своєрідним викликом для них є історична пам'ять, а саме вивчення й поширення науково підтверджених історичних наративів та спростування брехливих російських міфів, як, наприклад: «Україну створив Ленін», «Україна – псевдодержава», «Українці – «неісторична» нація, яка не здатна створити повноцінну державу», «Голодомор 1932–1933 років не був геноцидом України, а був наслідком несприятливих погодних умов», «Українська православна церква є розкольницькою та немає Божого благословення» тощо. Заперечення й спростування таких російських міфів допоможе пришвидшити перемогу українців над рашистами».

По закінченні наукових виступів відбулося представлення учасникам читань наукових праць, підготовлених й оприлюднених вченими-українознавцями у першій половині 2024 року. Так, Юрій Фігурний розповів присутнім про такі наукові видання: 1. «Розвиток українознавства в умовах повномасштабної російсько-української війни: від захисту культурної спадщини України до консолідації українців і світового українства. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (26.10.2023 р., м. Київ, НДІУ). Автор-упорядник: Фігурний Ю. С.; організаційний секретар: Шакурова О. В. Київ: НДІУ, 2024. 322 с.»; 2. «III Всеукраїнські наукові читання з міжнародною участю «Свою Україну любіть!» (29.06.2023 р., м. Київ, НДІУ). Збірник матеріалів.

Автор-упорядник: Фігурний Ю. С.; організаційний секретар: Шакурова О. В. Київ: НДІУ, 2024. 186 с.».

Після презентації наукових видань відбулося обговорення й прийняття ухвали читань. По-перше, ініціювати перед керівництвом КНУ імені Тараса Шевченка впровадження українознавства у навчальний процес. По-друге, відновити діяльність методологічного семінару НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка для посилення теоретико-методологічної складової модерного українознавства в умовах російсько-української війни та сучасних викликів, які постали перед Україною та українцями на початку третього тисячоліття.

Провідний фахівець відділу культурології та культурної спадщини НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка Г. О. Богданович та молодший науковий співробітник відділу української філології та освітніх технологій НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка Ю. В. Шинкарик здійснили фотофіксацію наукового заходу.

Юрій ФІГУРНИЙ

orcid.org/0000-0002-6463-0920

кандидат історичних наук,

старший дослідник,

старший науковий співробітник

відділу етнології та історії України

НДІ українознавства

КНУ імені Тараса Шевченка

Юліана ШИНКАРИК

orcid.org/0000-0002-1629-5910

молодший науковий співробітник

відділу української філології

та освітніх технологій

НДІ українознавства

КНУ імені Тараса Шевченка